

Seljið bara bankan - men fyri rætta prís

Oddagrein

Nú um dagarnar hevði okkara almenni banki - Føroya Banki - aðalfund. Tað er sjálvandi at fegnast um, at tað gongst bankanum væl, og at hann er so mikið væl fyri, at hann kann rinda 35 milliónir krónur í vinningsbýti.

Men tað tykist okkum vanligu skattaborgarum løgið, at bankaleiðslan sigur, at nú er tíðin komin at privatisera bankan, tí tað er nóg lættari at reka ein privat bank, enn ein almennan.

Tað kann vera, at so er. Men vit seta okkum spurningin, um tað kortini er rætt. Er tað rætt, at tað almenna - vanligu skattgjaldarin - keypir bankan fyri 3 milliardir, fyri síðan at lata privat hann aftur fyri litið og lætt, so skjótt vvirskot er at hóma?

Vit vita í løtuni ikki, hvussu nóg bankin er verdur, og kunnu tí illa seta prís á hann. Men vit vita, at tað gekk galið undir bankaleiðslunum í áttatiárunum, og vit vita eisini, at bankaleiðslurnar bardust við hond og fót ímóti, at tað almenna skuldi fáa innlit í bankans viðurskifti.

Spekulationin skuldi sleppa at halda fram ótarnað, og bankarnir beinleiðis mótarbeiddu tí almenna, tá roynt varð at finna fram til, hvussu nóg spekulationin í veruleikanum kostaði landskassanum.

Tað gekk galið - og vit kunnu nú staðfesta, at bankaleiðslurnar ikki vóru sínar uppgávar vaksnar.

Vit finga, ella rættari sagt, keyptu okkum ein nýggjan banka. Bankin fekk nýggja leiðslu - hinar gomlu vóru ríknar á dyr.

At hoyra føroyskar vinnulívsmenn tosa um at bera aftur til vinnulívið, tað sum var bjargað við almennum pengum, er als einki nýtt føroyskt fyrbrigdi. Men vit hildu álvaratos, at hetta hoyrði farnari tíð til. Tí kunnu vit av røttum spyrja, um bankaleiðslan í veruleikanum arbeiðir fyri eiganen av bankanum - Føroya Fólki?

Vit hava einki ímóti, at bankin aftur fer á privat hendir. Men vit seta nakrar treytir:

Fyri tað fyrsta, so skal tað almenna hava veruligt innlit í bankans viðurskifti. Hetta innlit skal verða minst líka gott, sum tað innlit, figgjareftirlitið danska hevur. - Fyri tað næsta skulu bankans viðurskifti vera púra greið, áðrenn selt verður - og fyri tað triðja, so skal hann seljast fyri minst sama prís, sum hann varð keyptur fyri - einar tríggjar milliardir krónur!

Sosialurin

Atli Dam, fyrrverandi lögmaður:

Kortnei at privatisera Bankan enn

Føroya Banki skal vera ogn Føroya Fólks í langa tíð afturat. Bankarnir eiga sjálvir sín stóra lut í óhepnu samantvinningini av vinnulívi og politikki, og nú skal bankin ikki privatiserast, fyrr enn landskassin hevur fingið tað mesta av teimum 2,7 milliardunum aftur.

ÁKI BERTHOLDSEN

- Enn er alt ov tíðliga at tosa um at privatisera Føroya Banka aftur.

- Áðrenn tað kann koma uppá tal at privatisera bankan, skal landskassin hava fingið tað mesta aftur av teimum 2,7 milliardunum, hann hevur sprænt í bankan, og kursvirðið á partabrevunum skal uppá okkurt millum 500 og 1000.

Sigur Atli Dam, fyrrverandi lögmaður, lögtingsmaður og landsstýrismaður í eitt mannamíni í viðmerking til formansfrágreiðingini hjá Johan Páll Joensen, nevndarformanni, til aðalfundin í Føroya Banka mikukvöldið.

Formaðurin sigur, at hálv-almennir bankar hoyra ikki heima í einum frælslyntum samfelag og at Føroya Banki eigur at verða privatiseraður.

Heilt burturvið

- Tað er heilt burturvið at tosa um at privatisera bankan enn, tí tað er alt ov tíðliga, sigur Atli Dam.

- Tað eru ómetaliga mong viðurskifti at greiða í sambandi við bankan og hansara leiklut í samfelagnum og samfelagsbúskapinum fyrst, sigur Atli Dam.

Hann nevni, at tað t.d. er ringt at seta nakað virði á bankan fyrr enn greiða er fingin á, hvussu nógvar afturføringar skulu gerast av teimum milliardum, bankin hevur sett inni tápi.

- Tað er givið, at ríkiligt er sett av og at nakað av tí, sum skattgjaldarin hevur rindað gjøgnum landskassan, skal innstokuførast aftur fyrr ella seinni.

Arbeiddu aftan tjöldini

Formaðurin í bankanevndini sigur eisini, at tað hevur verið óheppin síðvenja at tengja politikki og vinnulív saman?

- Í tí spælinum eiga bankarnir sín ríkiliga lut, sigur Atli Dam.

- Tað hevur verið kent, at upp ígjøgnum sjeiti og áttatiárin arbeiddu bankarnir hart aftanfyri aftan tjöldini, saman við vinnulívsmönnum, um at trýsta tað almenna til stuðulsskipanir av nógvum slag.

- Serliga umráðandi var tað fyri bankarnar, at landsstýrið visti so lítið sum møgulegt, soleiðis at spekulationin kundi verða so ótarnað sum møgulegt, ikki bara í stuðuli, men eisini í skattaskipanini.

- Skattaspekulation kost-

- Vit kunnu tosa um at privatisera bankan, tá ið kursvirði á partabrevunum er millum 500 og 1000 og landskassin hevur fingið tað mesta av sínum 2,7 milliardunum aftur, sigur Atli Dam.

ad landskassanum hundradtals milliónir hvørt ár.

Atli Dam sigur, at vit minnst øll, at bankarnir noktaðu at arbeiða saman við skattavaldinum, tá ið landsstýrið ætlaði at kanna, hvat skattaspekulationin kostaði.

- Av somu orsök tók tað skattavaldinum tvey ár at avdúka hesi viðurskifti, mestsum við „handakraft“

Við hond og fót

Atli Dam sigur, at tað er heilt greitt, at áðrenn bankin kann privatiserast, er tað alt avgerðandi, at tað almenna

verður tryggjað tað innlit, tað ikki hevði í áttatiárunum, tvs sama innlit sum figgjareftirlitið hevur um tað, sum fyrirferst í bankanum.

- Hetta kann t.d. gerast um landsbankan og búskaparleið landsstýris.

- Koma hesi viðurskifti ikki í rættlag, verður vónleyst at stýra samfelagnum buskaparlaga.

- T.d. minnst vit, at Føroya banki, við Hans Jørgen Laursen á odda, og Sjóvinnubankin við Birgir Danielssen á odda, bardust við hond og fót ímóti landsbankanum og teimum heimildum, hann skuldi hava at regulera gjaldförið í samfelagnum.

- Eftir teirra tykki var landsbankin óneyðugur og væl stuðlaður av Paula Ellefssen - finga teir seinka landsbankanum í fimm til sjei ár at koma í gongd.

Hvar vóru pengarnir

Atli Dam sigur, at tað er heldur ikki heilt beint, tá ið bankin fer fram, at bankarnir, sum komu í trupuleikar í hinum Norðanlandum, vóru privatiseraðir aftur skjótast gjørligt.

- Norski landskassin setti t.d. milliardir í summarnar bankar, sum virkaðu undir liðini á vanligum, privatum bankum í nýkur ár.

- Tað var ógvuliga skjótt, at privatir finga hug at ognar biling partabrev í bankunum, sum vóru komnir í neyð, men norska stjórnin noktaði at selja, fyrr enn kursvirði var væl omanfyri tað virði, partabrevini høvdu, áðrenn teir komu í trupuleikar.

- Úrslitið var, at norski landskassin fekk hópin av vinningi burturúr at hann bjargaði bankanum.

Atli Dam spyr eisini, hvar teir vágaðu pengarnir hjá teimum dugnaligu vinnulívsmönnum annars vóru, tá ið bankarnir komu í neyð? Er hann nú knappliga tókur?, spyr hann.

2,7 milliard aftur

Atli Dam sigur, at eftir hansara tykki hevði tað verið nóg rímligari at tað almenna, tvs skattaborgarin, eigur partabrevini í Føroya Banka eina rúma tíð afturat, innlit meginparturin av teimum 2,7 milliardunum, sum vit hava skotið í bankan, er komið í landskassan aftur.

- Í ár var vinningsbýtið 35 milliónir. Men vóru viðurskiftini „vanlig“, skuldi bankin eisini havt rindað nógvan skatt. Men av tí at bankin hevur sett so nógva ímóti tapi, er hann fullkomiliga skattafriur í fimm ár.

Atli Dam leggur dent á, at øll hesi viðurskifti skulu í rættlag, áðrenn talan kann verða um, at bankin verður privatiseraður aftur.

- Og tá ið tað kemur so langt, skuldi kursvirði á partabrevunum helst verið millum 500 og 1000 sigur Atli Dam.